

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

*доктора економічних наук Корнєєва Максима Валерійовича
на дисертацію Шелюк Асіят Ашурбеківни на тему
«Науково-методичні засади формування системи депозитного
менеджменту банку»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит*

Актуальність теми дисертаційної роботи

У сучасному світі банки відіграють провідну роль в мобілізації та перерозподілі капіталу, акумуляції тимчасово вільних грошових коштів і їх розміщенні. Розвиток банків неможливо забезпечити без детально відпрацьованого та економічно обґрунтованого депозитного менеджменту, що враховує особливості діяльності самої кредитної організації та її клієнтів, обрані пріоритети подальшого зростання та поліпшення якісних показників депозитної діяльності, соціально-економічні умови, в яких здійснюється банківська діяльність. Усвідомлення негативних наслідків кризи банківської системи вимагає зміни роботи банків по залученню коштів та проведення більш продуманої політики їх розміщення.

Банківський сектор є одним з ключових компонентів економічної системи. Нестабільність економічної ситуації та політичної невизначеності провокує вилучення коштів клієнтів із банківської системи. Стрімка девальвація національної валюти, скорочення рівня доходів населення, відтік капіталу з української економіки, ріст рівня інфляції, скорочення рівня доходів населення, відтік капіталу з української економіки у зв'язку з приєднанням Криму до Росії і проведеним антiterористичної операції в Донецькій та Луганській областях негативно вплинуло на економічному становищі країні, безпосередньо на банківський сектор. Внаслідок чого

виникає необхідність вдосконалення депозитної діяльності банків з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів впливу.

На сьогоднішній день існує значна кількість невирішених проблем у контексті формалізації об'єктного поля депозитного менеджменту банків, вдосконаленні структуризації факторів, що впливають на формування системи такого менеджменту та ін. Зазначена постановка проблеми обумовлює необхідність розгляду теоретико-методичних зasad та науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи депозитного менеджменту банку, що була обрана дисертантом як предмет дослідження. Зазначені проблеми потребують комплексних наукових досліджень і вирішення, що знайшло відображення у запропонованій дисертантом системі депозитного менеджменту банків, адаптованої до умов їх функціонування. Все вищезазначене визначає актуальність, теоретичну та практичну цінність дисертаційної роботи Шелюк А. А.

Зв'язок теми з державними та галузевими науковими програмами, пріоритетними напрямками розвитку науки

Дисертаційне дослідження узгоджується з пріоритетними напрямами наукових розробок, що здійснювалися в рамках науково-дослідних тем Української академії банківської справи: «Сучасні технології фінансово-банківської діяльності в Україні» (номер державної реєстрації 0102U006965); «Розвиток механізму функціонування банківської системи України під впливом іноземного капіталу» (державний реєстраційний номер 0107U0123112). До звітів за даними темами увійшли пропозиції дисертанта стосовно методичного підходу до оцінки результативності депозитної діяльності банку на основі синтетичного показника та обґрунтування необхідності врахування критерію приналежності капіталу при визначенні інтегрального рівня ефективності депозитного менеджменту банку.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, опублікованими її

автором працями та авторефератом дає можливість відзначити, що наукові результати, висновки і рекомендації характеризуються високим ступенем обґрунтованості й достовірності, достатньо аргументовані. Наукові положення, що знайшли відображення в дисертації, ґрунтovanі досліджені, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, значний перелік узагальнених, систематизованих та кваліфіковано опрацьованих автором фундаментальних робіт вітчизняних і закордонних вчених та фахівців у сфері депозитної діяльності, а також значний обсяг проаналізованого фактичного матеріалу та статистичної інформації.

Тема дослідження розглянута та викладена всебічно і докладно. Мета дисертаційного дослідження відповідає обраній темі. Дану роботу позитивно характеризують системність підходу до вирішення поставлених задач, логічна побудова й аналіз причинно-наслідкових зв'язків. Висновки є логічно обґрунтованим підсумком виконаної роботи, повною мірою відображають основні положення проведеного дослідження та можливі результати їхнього впровадження. При підготовці дисертаційної роботи автор орієнтувався на сучасну методологію наукових досліджень, що підтверджується застосуванням широкого спектру методів обробки інформації, зокрема: теоретичного узагальнення, порівняння, систематизації, групування, системного аналізу, синтезу, індукції та дедукції, формалізації, економіко-математичного моделювання, інструментів якісного та кількісного стратегічного аналізу на основі регресійних залежностей.

Обґрунтованість отриманих результатів дослідження підтверджується їх апробацією у наукових виданнях, які мають загальнодержавне значення, а також адресною практичною реалізацією. Основні положення дисертаційної роботи отримали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях, які відбулися протягом 2011–2015 рр. у таких містах, як Суми, Ірпінь, Черкаси, Севастополь, Донецьк та ін.

**Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації**

Підсумовуючи основні висновки та результати дисертаційної роботи, а також особистий внесок здобувача у вирішення обраної наукової проблеми, можна зазначити, що наукову новизну становлять наступні положення теоретичного та прикладного характеру:

1. Автором удосконалено понятійний апарат депозитної діяльності банку шляхом обґрунтування доцільності інтеграції правового та економічного підходів до розуміння сутності депозитної діяльності та сформовано систему об'єктів депозитного менеджменту, виділяючи депозитну діяльність банку та її результати (депозитні ресурси, ризики депозитної діяльності). Здобувач аргументовано визначив необхідність структуризації депозитних ресурсів банків за багаторівневою класифікацією. Зокрема, автором деталізовані відповідно до потреб депозитного менеджменту класифікаційні ознаки за: якісними критеріями (за безперервністю, стабільністю, мінливістю формування); кількісними критеріями (за строком, платністю, сумою); критеріями, що визначають особливості технології управління ними (за ступенем агрегованості як об'єкту управління, ієрархічним рівнем формування, рівнем впливу на кінцеві цілі банку) (стор. 29).

2. Автор зосереджує увагу на тому, що депозитна діяльність банку здійснюється під впливом системи факторів, що змінюють параметри депозитної діяльності банку та її результати. Дисертанткою обґрунтовано та деталізовано класифікацію факторів з виділенням: макрорівня – фактори прямого чи опосередкованого впливу на банки (політичні, економічні, соціальні та інституційні), мезорівня – фактори, що пов’язані із впливом дій регулятора, клієнтів та конкурентів, мікрорівня – фактори, що пов’язані з індивідуальними характеристиками внутрішнього середовища банка. Тому запропонована класифікація факторів, що впливають на аналітичне забезпечення депозитного менеджменту банку та на рівень його ефективності, має не тільки теоретичне, а й практичне значення, оскільки визначає можливості банків управляти цими факторами для досягнення своєї

мети при формуванні ресурсів за рахунок коштів фізичних осіб і суб'єктів господарювання (стор. 40–41).

3. Автором удосконалено науково-методичний підхід до організації депозитного менеджменту в банку, що, на відміну від існуючих, забезпечує узгодження та координацію управлінських впливів не лише з позиції залучення ресурсів, а й у контексті контролю за ризиками депозитної діяльності, у процесі якого відбувається взаємодія різних підсистем банку з метою узгодження їх параметрів та досягнення цільових значень ключових показників діяльності (стор. 83).

4. Дисертантом розроблено інтегровану адаптивну модель системи депозитного менеджменту банку. Запропонована модель передбачає синтез загальних та специфічних принципів, включає базові інструменти (об'єктна, суб'єктна, цільова, функціональна підсистеми), застосування якої забезпечує досягнення динамічної рівноваги між параметрами зовнішнього та внутрішнього середовища (стор. 92).

5. Розроблена автором технологія аналітичного забезпечення депозитного менеджменту банку забезпечує виконання завдань підтримки реалізації його функцій та оцінки ефективності, при цьому має адаптивний характер (стор. 128).

6. Розроблено науково-методичний підхід до визначення інтегрального рівня ефективності депозитного менеджменту в контексті врахування умов функціонування банку, що дозволяє виявити дуалістичні параметри результативності депозитної діяльності та ефективності депозитного менеджменту, а також визначити потенційні шляхи їх підвищення (підрозділи 3.3).

За складом вирішених завдань дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи

Практичне значення результатів дисертаційної роботи полягає у

використанні теоретичних висновків, методичних розробок та практичних рекомендацій для формування ефективної системи депозитного менеджменту банку.

Наукова значущість отриманих результатів обумовлена можливістю широкого застосування розроблених в дисертації методичних підходів як у проведенні подальших досліджень, так і у практичній діяльності. У своєму інтегральному вигляді результати дисертаційної роботи спрямовані на вирішення важливої практичної проблеми – поглиблення теоретичних положень та науково-методичних зasad формування системи депозитного менеджменту в умовах зростання невизначеності середовища реалізації депозитної діяльності банку та розробки практичних рекомендацій щодо використання інструментів аналітичного забезпечення на основі інтегрованої моделі банківського бізнесу.

Практичне значення запропонованих у роботі методичних узагальнень для науки та практики підтверджується можливістю їх використання в діяльності банків та суб'єктів регулювання банківської системи. Це підтверджують довідки про впровадження наукових розробок автора, надані ПАТ Банк «Траст» (довідка від 24.12.15 р. № 607), ПАТ АКБ «Індустріалбанк» (довідка від 21.12.15 р. № 603), АТ «Укрексімбанк» (довідка від 19.10.15 р. № 115-00).

Теоретичні і методичні розробки автора використані при викладанні дисциплін: «Маркетинг в банку», «Аналіз банківської діяльності», «Фінансовий менеджмент в банку», «Управління банківськими ризиками», «Управління бізнес-процесами в банку» в Українській академії банківської справи (акт від 23.09.2015 р.).

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих працях

Вивчення матеріалів дослідження та автореферату дисертанта свідчать про відповідність його змісту основним положенням дисертаційної роботи.

Дослідження має концептуальний та прикладний аспекти, що є характерним для наукової роботи. В авторефераті повною мірою розкрито всі основні наукові результати, отримані в процесі дослідження, ступінь новизни розробок, висновки та рекомендації роботи. Дисертація та автореферат відповідають вимогам МОН України, що пред'являються до кандидатських дисертацій за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідають вимогам МОН України. Результати дисертації відображені у 15 наукових працях загальним обсягом 5,69 друк. арк., з яких особисто автору належать 4,58 друк. арк., з них один підрозділ у колективній монографії, 7 статей у фахових виданнях України, одна стаття – у міжнародному науковому періодичному виданні, 6 публікацій у збірниках тез доповідей конференцій. У публікаціях, виконаних у співавторстві, особистий внесок дисертанта відображені повною мірою.

У цілому дисертаційна робота відзначається логічністю побудови, завершеністю, обґрунтованістю наукових положень та висновків, сучасним науковим стилем подачі матеріалу. Дисертація містить достатню кількість таблиць, схем, рисунків, графіків, що подаються безпосередньо в основній частині дисертації і виносяться в додатки.

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Відзначаючи загальний високий рівень обґрунтованості теоретичних і методичних положень дисертаційної роботи Шелюк А. А., її цілісність та логіку викладу матеріалів, разом з тим, можна зробити декілька зауважень та звернути увагу на дискусійні положення.

1. Відзначаючи у цілому високий рівень узагальнення науково-методичних зasad депозитної діяльності банку, зауважимо, що при проведенні дослідження автору варто було б чіткіше пояснити різницю між поняттями «депозитні ресурси» та «депозит» (стор. 22–24).

2. Підтримуючи наукові здобутки дисертанта щодо формування системи депозитного менеджменту (стор. 92), вважаємо, що автор

недостатньо уваги приділив суб'єктам, що забезпечуватимуть коригування та контроль за виконанням завдань депозитної політики банку.

3. Дисертантом запропоновано здійснювати аналіз факторів зовнішнього середовища за допомогою PEST-аналізу, що передбачає врахування динаміки всіх суттєвих складових середовища функціонування банку (стор. 173). Аналіз основних груп факторів здобувачем здійснений, акцентуючи увагу на 2014-2015 роках, що, на нашу думку, потребує обґрунтування обраного періоду або деталізації та структуризації аналізу за весь період 2009-2015 рр.

4. У цілому позитивно оцінюючи запропонований науково-методичний підхід до визначення інтегрального рівня ефективності депозитного менеджменту в контексті врахування умов функціонування банку, зауважимо, що пропозиції автора, з нашої точки зору, мають певні недоліки та потребують додаткового аргументування, зокрема: доцільно було б обґрунтувати періодичність здійснення розрахунків та порядок внесення змін у інструментарій стохастичного аналізу залежно від зміни рівня інтегрального показника ефективності депозитного менеджменту банку; визначити його пріоритетність порівняно з іншими методами, що використовуються в системі оцінки ефективності (стор. 187).

5. У дисертаційній роботі (підрозділ 1.1) акцентується увага на тому, що депозитна діяльність є невід'ємною частиною банківської діяльності. На нашу думку, доцільно було б визначити місце депозитної діяльності не тільки на внутрішньобанківському рівні, але й на макро- та мезо- рівнях.

6. У підрозділі 2.1, стор. 92 автором розроблено адаптивну модель системи депозитного менеджменту, що дозволяє досягти стратегічних цілей діяльності без загрози втрати конкурентоспроможності та фінансової стійкості банку. Проте автором, при розробці даної системи не розглянуто етапи реалізації депозитної політики банку.

Вищеперечислені зауваження та недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову і практичну цінність дисертаційної

роботи Шелюк А. А.

**Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим
вимогам МОН України**

Дисертаційне дослідження Шелюк А. А. являє собою цілісну, завершену, самостійно виконану, кваліфіковану наукову працю, в якій на основі проведених автором досліджень отримані нові науково-обґрунтовані результати щодо оцінки ефективності депозитного менеджменту банку на основі застосування стохастичного фронтірного аналізу, за його результатами з використанням бенчмаркінгових оцінок приймаються управлінські рішення, що забезпечують досягнення цілей депозитної діяльності банку без загрози втрат його конкурентоспроможності та фінансової стійкості.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті та поставленим завданням, що повністю вирішенні у процесі дослідження. Основні положення роботи, виносенні на захист, мають елементи наукової новизни. Автореферат є автентичним за змістом та відображає основні положення дисертації. Наукові положення, що виносяться на захист, повністю відображені у публікаціях здобувача. Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами спостережень. Напрямок дисертаційного дослідження відповідає профілю спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація на тему «Науково-методичні засади формування системи депозитного менеджменту банку» відповідає нормативним вимогам Міністерства освіти і науки України, пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 зі змінами, затвердженими Постановами Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 р. № 656 та від 30.12.2015 р. № 1159,

а її автор – Шелюк А. А. – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту
ДВНЗ «Національний гірничий університет»
Міністерства освіти і науки України

М. В. Корнєєв

Підпис Корнєєва М.В. засвідчує:

Вчений секретар

ДВНЗ «Національний гірничий університет»

О.А. Данилова

і.к. 02070743